

Ari Versluis & Ellie Uyttenbroek

De regels van de stam

U weet het misschien niet, maar er is een grote kans dat u een beer, een voetbalvip of een paarse stropdasdrager bent. De Rotterdamse fotograaf Ari Versluis en profiler Ellie Uyttenbroek leggen de verborgen subculturen of 'stammen' in het straatbeeld vast in hun boek 'Exactitudes'.

DOOR GEERT ZAGERS – FOTO'S ARI VERSLUIS

Ellie Uyttenbroek en Ari Versluis.

Er zijn de *Bears*, baardige, gezette homoseksuele mannen met een hoog knuffelgehalte, die u meteen herkent als Walter Van Beirendonck-lookalikes. Er zijn de *Geeks*, sullige slungels met V-hals en een grote bril — informatici of beredeneerde *Hipsters*. Er zijn de *Volunteers*, vrijwilligende dames met handgebreide sokken, huisgemaakte jam en mouwloze overgooiers. Misschien hebt u ze nog nooit opgemerkt, maar meer dan twaalf foto's hebben fotograaf Ari Versluis en profiler Ellie Uyttenbroek niet nodig om u te overtuigen van hun bestaan. Twaalf verschillende gezichten, twaalf dezelfde houdingen, twaalf dezelfde outfits. Eens hun beelden je attent hebben gemaakt op hun aanwezigheid, begin je ze overal te zien.

Eenvoudig gezegd: Versluis en Uyttenbroek documenteren sinds 1994 subculturen — of stammen — in het straatbeeld. Ze noemen hun series *Exactitudes*, een samentrekking van *exact* en *attitudes*. Deze maand komt de vijfde editie van hun boek, een *work in progress* dat de series — ruim over de honderd ondertussen — bundelt. „Het is begonnen met een opdracht in 1994 om enkele subculturen in Rotterdam in beeld te brengen”, zegt Uyttenbroek. „De gabbers waren toen een grote scene in Rotterdam. Maar toen we al die foto's van gabbers naast elkaar zagen liggen, kwam er iets tevoorschijn wat de afzonderlijke foto's oversteeg.” „Je kunt wel foto's maken van gabbers,” vult Versluis aan, „maar pas als je al die koppen naast elkaar legt en al die blikken ziet, snap je echt hoe zo'n cultuur eruitziet. Daar is het idee ontstaan. →

Londense 'Geeks', 2008.

Ari Versluis: „Iemand verwoordde het treffend op onze site: ‘Waarom lijken alle non-conformisten op elkaar?’”

En vanaf dan is de bal aan het rollen gegaan.” Na Rotterdam volgden onder meer Rio de Janeiro, Parijs, Londen en New York. De gabbers van toen zijn ondertussen nagenoeg uitgestorven, maar Versluis en Uyttenbroek blijven voortwerken.

DE KERN VAN DE GROEP

Hun kennis van de nichecultuur, en zeker de mode, is daarbij van enorm belang. Ze weten welke merken de gabbers in de jaren negentig droegen (Australian) en naar welk soort fuiven de *Ecopunks* gaan (illegale technofeestjes). Ze kunnen de look van Jarvis Cocker onmiddellijk voor de geest halen, maar zien even goed de hand van M.I.A. in de kleurrijke Cassette Playalook. Kortom, ze zijn van alles op de hoogte.

Hun werkwijze? „In eerste instantie kijken we rond”, zegt Versluis. „Zeker nu we meer en meer op locatie werken. Je moet ergens een tijd zijn en je ogen de kost geven. In welke details verraden mensen iets over wie ze zijn? Dat kan een paarse stropdas zijn, of een hoge kraag met dessin, of een tatoeage die onder de mouw van een net pak komt piepen. We werken ook met wat er op de locatie voorradig is. Tijdens het carnaval in Maastricht maakten we een reeks jongens in berenpakken, in Praia zochten we Buena Vista-lookalikes met pet.”

Vinden ze zo'n scene, dan trekken ze de straat op om mensen aan te spreken. „Vaak werken we ook met iemand die de scene goed kent”, zegt Uyttenbroek. „Als we Turkse vrouwen met hoofddoeken zoeken, hebben we twee Turks sprekende vrouwen bij om goodwill te kweken, anders lukt het niet. Ben je in de sportscholen in de buitenwijken van Parijs aan het ronsselen, moet je een breedgeschouderde buurtbewoner achter je hebben staan om die gasten aan te spreken. Zo raak je sneller tot de kern van zo'n groep.”

Wie mee wil werken, nodigen ze uit in

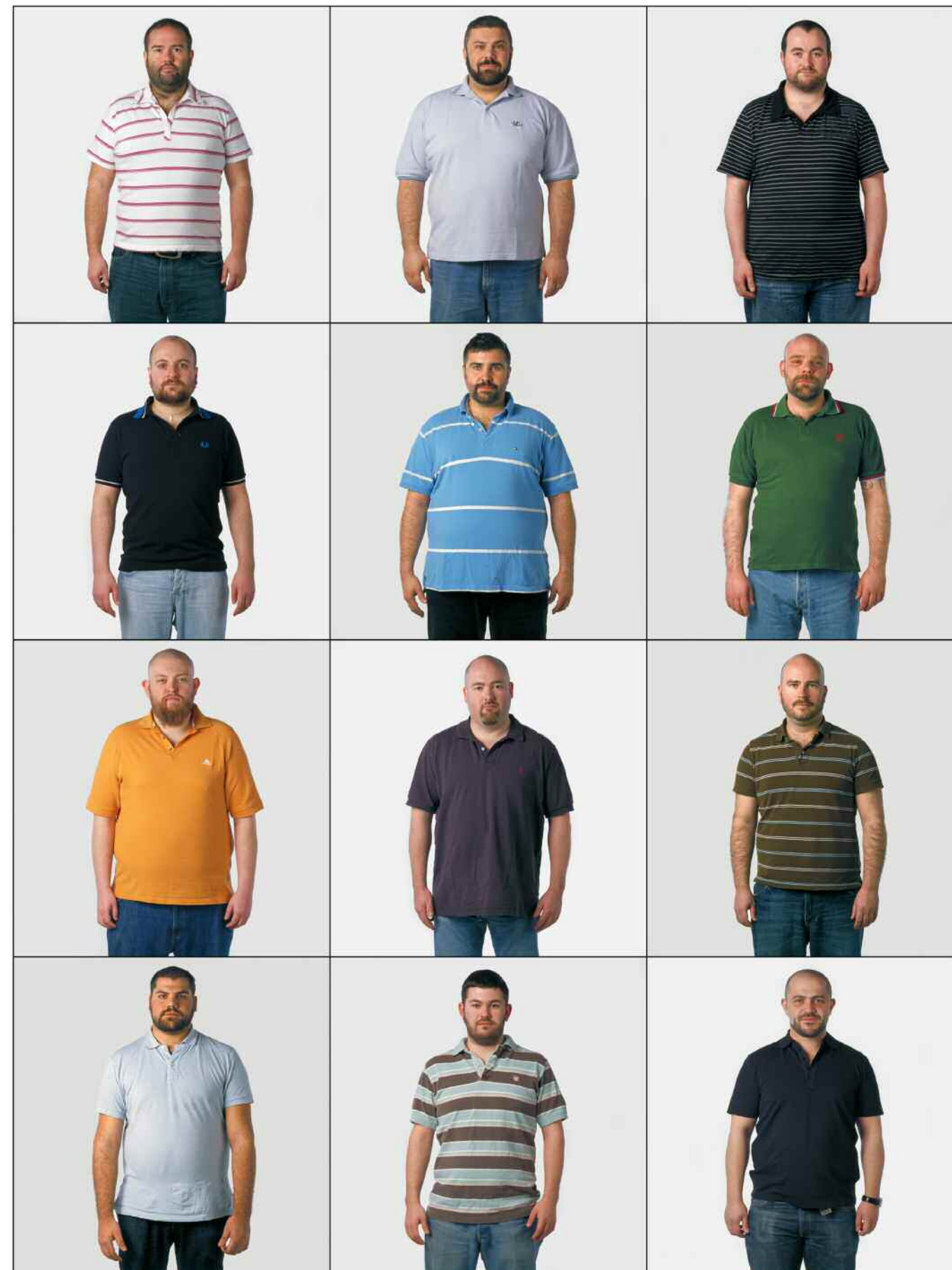

Rotterdamse 'Grannies', 1998.

hun studio — thuis in Rotterdam of op locatie — voor een shoot voor een witte muur. Een mix tussen de esthetiek van een pasfoto en een intiem portret. Belangrijk: hun kleding wordt niet gestyled. „Op het moment dat je gaat stylen, kom je heel dicht in de buurt van een modereportage, en dat is net wat we niet willen,” zegt Versluis. „Het gaat niet om wat de mode dicteert, het gaat om identiteit. Dan moet je mensen zichzelf laten zijn.”

Wordt wel bijgestuurd: de pose. Iedereen staat op dezelfde, kenmerkende manier op de foto. Alle *Bouncers*, buitenwippers in de Rotterdamse discotheken, staan lichtjes gespreid met hun benen, handen gekruist ter hoogte van hun middel. De Japanse fashionista's poseren dan weer als brave

schoolmeisjes, designertasje centraal in beeld. Die identieke poses blijken cruciaal voor *Exactitudes*. Even veel als de juiste kledij, wordt je identiteit bepaald door je houding, lijken hun beelden te suggereren. Eindresultaat is een collage van twaalf portretten, „vier op drie, want dat past op een A4-tje.” De precisie ervan is indrukwekkend. Neem nu de *Vips*, Gilles De Bildeachtige voetbalvips in overhemd en das. Met hun armen parmantig in de zij zie je gewone jongens die zich net iets beter willen voordoen door zich op te kleden voor de discotheek. Eén blik op hun twaalf verstilde blikken en je kunt haast ruiken naar welke muziek ze luisteren, hoe ze stappen, met wel accent ze praten. Versluis en Uyttenbroek fotograferden ze in de Hasseltse →

Londense 'Bears', 2008.

Limburgse 'Vips', 2009.

Versuz. „Een heel interessante subcultuur — er zijn zelfs codes van wat je wel en niet mag dragen in zo'n discotheek. Je ziet er ook alles door elkaar: Vlamingen en Walen, ze komen allemaal naar de Versuz. Maar het is wel verschrikkelijk voor ons om de hele nacht in die klotehier te werken (*lacht*).”

Het antropologische karakter van hun portretten is onmiskenbaar. In al zijn minimalisme lijkt het een haast negentiende-eeuwse registratie van Afrikaanse stammen. Alleen volgen Versluis en Uyttenbroek niet de Congostroom, maar zoeken ze hun stammen in discotheken of de straten van Rotterdam. „Het interesseert ons ook alleen als er een ruimer verhaal in zit”,

zegt Versluis. „Die *Bears* zijn ook interessant omdat ze een tegenbeweging zijn voor de opgepompte cultuur die jarenlang de gayscene heeft gedomineerd. Als we *Backpackers* trekken, jongeren met een grote rugzak in het Centraal Station, is dat ook omdat iedere jongvolwassene een paar maanden gaat rondtrekken door Zuidoost-Azië, allemaal 'op plaatsen waar geen toeristen komen'. Die rugzak wordt hun totem. Het gaat ruimer dan puur dat kapsel of die broek.”

TACHTIG PROCENT VALT AF
Ze lijken daarbij ook een geglobaliseerde stijl te documenteren. Er zijn geen lokale looks meer. De *Geek*- en *Pin-up*-look die

ze enkele jaren geleden fotografeerden in Londen, begint nu ook in Vlaanderen door te dringen. De looks die ze in 2005 in Mexico City zagen, konden ze in 2007 nog eens vastleggen in Taiwan — maar dan mét sjaal. *Hipsters* zien er dezer dagen over de hele wereld hetzelfde uit, met hetzelfde petje, dezelfde canvasschoen en dezelfde prints op hun T-shirt. De moderne modestammen zijn wereldwijd.

En er is meer. *Exactitudes* lijkt ook een statement tegen de traditionele opvattingen van de mode-industrie. „Wat nu in de mode is, interesseert ons niet. Dat is te oppervlakkig”, zegt Uyttenbroek. En dus fotograferen ze ook moslimvrouwen met hoofddoeken of gepensioneerden in bodywarmers. Niet het materiaal dat doorgaans in de modebladen verschijnt. „Tuurlijk gaan die Turkse vrouwen niet naar de hipste zaken om een jas te kopen. En ja, hun hoofddoeken zijn meestal een bankstellenprint. Maar dat vinden wij net mooi. Wij máken het modieus. En je kunt er niet omheen dat ze het straatbeeld mee bepalen. En dat blijft waar we naar terug keren: het straatbeeld.”

Mensen communiceren met hun look: iedereen weet het wel, maar Versluis en Uyttenbroek tonen exact hoever die communicatie gaat. Nu, voor u op zoek gaat tot welke stam u behoort. „Tachtig procent van de mensen is niet geschikt voor ons”, zegt Versluis. „Het zijn vooral de mensen die net iets meer moeite doen die er voor ons uitsteken.” En daar zit een interessante paradox in vervat. Mensen zijn nooit makkelijker in hokjes onder te brengen dan wanneer ze zich willen onderscheiden van de rest. Mensen proberen zich af te zetten tegen de rest door een groepsidentiteit aan te nemen. „Iemand wist het treffend te verwoorden in de reacties op onze site”, zegt Versluis: “Waarom lijken alle non-conformisten op elkaar?” Dat vat het helemaal samen.”

Kortom, net als u denkt origineel te zijn met uw tweedehandse trenchcoat of nonchalant voor een jeans en wijde witte T-shirt kiest, weet dat u alsnog in een lijstje thuishoort.

—
Alle Exactitudes zijn te bekijken op exactitudes.com, voorzien van een heerlijk droog analyserende voice-over. Het boek Exactitudes 5th Revised Edition 2010 gaat op 28 september naar de boekhandels. 280 pagina's, 37,5 euro, ISBN 9789064507328. II